

MOKYTOJA, TAUTIŠKU-
MO PUOSELĖTOJA
VIEVYJE

D. KANSTANTINA
VICIENĖ -
KASTAITIENĖ

VIEVIO MIESTO BIBLIOTEKA

Mokytoja, tautiškumo puoselėtoja Vievyje
D. Kastantinavičienė - Kastaitienė

Vievis, 1993

Vyduryje skaučių tuntininkė mokytoja
Domicėlė Kastantinavičienė. 1938m.

Mokytoja D. Kastantinavičienė-Kastaitienė. 1943 m.
(Iš Merytės Juskiienės archyvo.)

Handwritten text in a rectangular box, oriented vertically. The text is written in a cursive script and includes the following elements:

- Top line: *M. J. Williams*
- Second line: *1870*
- Third line: *St. Louis, Mo.*
- Fourth line: *to*
- Fifth line: *Wm. J. Williams*
- Sixth line: *St. Louis, Mo.*
- Seventh line: *1870*
- Eighth line: *to*
- Ninth line: *Wm. J. Williams*
- Tenth line: *St. Louis, Mo.*
- Eleventh line: *1870*
- Twelfth line: *to*
- Thirteenth line: *Wm. J. Williams*
- Fourteenth line: *St. Louis, Mo.*
- Fifteenth line: *1870*
- Sixteenth line: *to*
- Seventeenth line: *Wm. J. Williams*
- Eighteenth line: *St. Louis, Mo.*
- Nineteenth line: *1870*
- Twentieth line: *to*
- Twenty-first line: *Wm. J. Williams*
- Twenty-second line: *St. Louis, Mo.*
- Twenty-third line: *1870*
- Twenty-fourth line: *to*
- Twenty-fifth line: *Wm. J. Williams*
- Twenty-sixth line: *St. Louis, Mo.*
- Twenty-seventh line: *1870*
- Twenty-eighth line: *to*
- Twenty-ninth line: *Wm. J. Williams*
- Thirtieth line: *St. Louis, Mo.*
- Thirty-first line: *1870*
- Thirty-second line: *to*
- Thirty-third line: *Wm. J. Williams*
- Thirty-fourth line: *St. Louis, Mo.*
- Thirty-fifth line: *1870*
- Thirty-sixth line: *to*
- Thirty-seventh line: *Wm. J. Williams*
- Thirty-eighth line: *St. Louis, Mo.*
- Thirty-ninth line: *1870*
- Fortieth line: *to*
- Forty-first line: *Wm. J. Williams*
- Forty-second line: *St. Louis, Mo.*
- Forty-third line: *1870*
- Forty-fourth line: *to*
- Forty-fifth line: *Wm. J. Williams*
- Forty-sixth line: *St. Louis, Mo.*
- Forty-seventh line: *1870*
- Forty-eighth line: *to*
- Forty-ninth line: *Wm. J. Williams*
- Fiftieth line: *St. Louis, Mo.*
- Fifty-first line: *1870*
- Fifty-second line: *to*
- Fifty-third line: *Wm. J. Williams*
- Fifty-fourth line: *St. Louis, Mo.*
- Fifty-fifth line: *1870*
- Fifty-sixth line: *to*
- Fifty-seventh line: *Wm. J. Williams*
- Fifty-eighth line: *St. Louis, Mo.*
- Fifty-ninth line: *1870*
- Sixtieth line: *to*
- Sixty-first line: *Wm. J. Williams*
- Sixty-second line: *St. Louis, Mo.*
- Sixty-third line: *1870*
- Sixty-fourth line: *to*
- Sixty-fifth line: *Wm. J. Williams*
- Sixty-sixth line: *St. Louis, Mo.*
- Sixty-seventh line: *1870*
- Sixty-eighth line: *to*
- Sixty-ninth line: *Wm. J. Williams*
- Seventieth line: *St. Louis, Mo.*
- Seventy-first line: *1870*
- Seventy-second line: *to*
- Seventy-third line: *Wm. J. Williams*
- Seventy-fourth line: *St. Louis, Mo.*
- Seventy-fifth line: *1870*
- Seventy-sixth line: *to*
- Seventy-seventh line: *Wm. J. Williams*
- Seventy-eighth line: *St. Louis, Mo.*
- Seventy-ninth line: *1870*
- Eightieth line: *to*
- Eighty-first line: *Wm. J. Williams*
- Eighty-second line: *St. Louis, Mo.*
- Eighty-third line: *1870*
- Eighty-fourth line: *to*
- Eighty-fifth line: *Wm. J. Williams*
- Eighty-sixth line: *St. Louis, Mo.*
- Eighty-seventh line: *1870*
- Eighty-eighth line: *to*
- Eighty-ninth line: *Wm. J. Williams*
- Ninetieth line: *St. Louis, Mo.*
- One hundred line: *1870*

Ivads

Šis darbs, apie 1930-1943 m. m. Vievyje dirbusią mokytoją Domicėlę Kastantinavičienę - Kastaitienę, paskatino parašyti jos mokinė Marytė Nenartavičiūtė - Juškiene. Mokytoja buvo labai mylima mokinis ir didžiai gerbama jos tėvus, visuomenės. Negailėdama nei jėgų, nei laiko rėmė savo žinias ir sugebėjimus patikėti Vievio žmonėms, jų gerovei, švietimui. Ji buvo mūsų kartos mėvičius tėvus mokytoja, jos kūrybiškos puoselėtojos. Jos sėkla pasėta iškarnių Lietuvoje laisvai gyveno ir nuvynyse šiaurėje.

Labai dėkinga už paraišimus apie mokytoją ir nuotraikas, kurias padovanojo iš amerikiečių archyvo, buvusios D. Kastantinavičienės mokinėms Jadvygai Zemličienei gyp. Trakuose, Bernardonų g-vėje 12 ir Marytei Juškienei gyp. Vievyje, Liepus g-vėje 24-2.

Molytoja Domicēle Kastantīnavičienē- Kastaitienē

Nyresnēs kartos mīvēcīai lanhē Mīvro ihika-
rinhē molyklā su dīdele pagārba ū melle mena
savo pīrnējā molytojā Domicēlē Kastantīnavičie-
nē, molytojis Buīnēvīciūs. Tai buvo Mīvro
mīestelīo švīesuomenē, liētuvybīs puoselītojai,
tautīškumo ugdytojai.

Trakuosē gyvenanti Jadvyga Lūciūnaitē-
Zemličienē (Trakai, Bernardinų g-vė 12, tel. 52-553)
gerai atsimena molytojā Kastantīnavičienē, su
amžoni dēlingumi, su ašaronis alyse vadovā
jā antrajā mama, geriausī ēmogu, Molytojā
ī dīdžirosos reidēs. Atsimena su kolia melle,
dēmēsī molytojā paritlio klumpētūs, nedrāsīūs
vaihuis atėjūūs ī pīrnē klase ī Vīvro mīestelīo
ī vīsus jō apylīnīūs. Negailējō jīems dēmēsīo,
sīlumos, padrāsīnancīo zōdzīo, jūh dažnas pū-
mohēlīs nemohējō liētuvīs kalbos. Molytojā su
nepaprastā kantrybe, švelnumu arīstumo, dirbdama
su kītvīemū vaihu individualtāi, liētuvīs kalbos
tarsīkles, sīehē, kad vaihar molyklōje kalbētūs tik
liētuvīshar. Nors pati mohējō lenkus kalbā, tačtāi
molyklōje jōs nenandojō, nemohiantīems liēt-
vīs kalbos rāsdavo suprantamus zōdzīūs,

naudojo vairādas medzāgas, turkūant molinūs
lētuvūs kalbā.

Manoma, kad molytoja būvo kļuši nuo
Klenaukos km. netoli Ziežmarus, ten gyyeno
jos brolis, ten dažnai lanlydavosi. Kastanti-
navičiene ī Nievj, atvylko su vyru, kuris gavo
Nievjē pasto vārsimulo vieta, tācīan susoigo
džīova īr anūsti mīrē (Palasdotā, Nievj m.
kapnīse) šakusi našlē, molytoja visa savo
gyvenmā, paškyrē molinam, msumomentnē
veiklā. Jī kēroq gyyeno molyklojī arba arti
jos. Jī būvo nepaprasta organizatore, alkyrē
msumomentnūke, tāntistūmo ugdytoja.

1930-1938m Nievj lietuvīstojī molykta užēimē
keleta medīnīs namūs abīpus Semelīšīs gatvīs
netoli ežero. (Būvo Nievjē īr zydīs pradīnē
molykta). Nīenģētoluo namelīo pusējē gyyeno
molytojē, o uz sīenos būvo vīna dīelelē klase,
kurīojē molīsi 1-3 klārius molināi. Šītojē
klasejē stovējō fīsharmonojā, kurīa molytoja pa-
duodavo tonūs pradēdant daruotī. Jī turējō
stīprūs balsūs, molējō labāi daug braudīes īr
patriotīnīs darūs. Čīa vaīkai īšmolo skatītī,
raīytī, skasčīuotī, braudīšīs zārdīnūs īr
tāntīnīs sōlīs.

Augo vaīkai, mīremīse klaseīe molējūs
lētī molytojai, tācīan Kastantinavīcīenē nepa-

liho savo molumis. Ryte dīrdama su mažābais,
po pietu foltau bendraya su vyresniais, stāto
spektakliis, vaidinimus, vadovauja šaulim, šautam,
dalyvauja visose miesto tautines
svētes, gegužinēse. Jos molumai vardona,
šola, datuoja.

Arteja pasauloni skautu stovykla Pāzaislyje.
Mokytoja nerimsta, nori kad jos molums joje da-
lyvautu. Teško galimybūs, piņgu, jūli lēk-
vienai dalyvei reikva sumokēti po 50 litu, turēti
uniforma. Čia alivardzīrai išruškejo jos kaip
organizatoris talentas. Mokytoja mokejo palabēti
su mergaičius tėvais, ištikinti juos, kad leistus išva-
žiuoti i stovyklā, o tai buvo netaip paprasta,
buvo pats darbymetis. Mokytoja turējo didelę
autoritetā, tėvai labai gerbē ja, žinojo kiek jū
dība su jū vaikais, todėl negalējo atsakyti.
Mergaites pačros sūvosi skautius uniformas,
jūli reškējo gražiai atrodyti, i stovyklā suva-
žiuos viso pasaulio jaunimas. O mokytoja
ieškojo lēsus or surado iš visus merginūs tili viena
stipresnio ikiminko dukra mokejo tuos 50 litu.
Su dīlonqumu buvusios Kāstāntinaviciūnės
molums prisiimena skautu stovyklā Pāzaislyje,
ten jos bendravo su Latvijos, Olandijos, Angli-
jūs skautemis, matē jās sveikinant, Lietuvas
prezidentas Ant. Smetona, jās saugancias

raita ja policija

Tiē mokytojos dēļā vīvēcīai dalyvavo Kaune 1938m. pradziros molyktos sventejē slvitojē 20-osom Lietuos - nepriklausomybės met. pažymėti. Nievio saulis, jaunlietuvis ir molinių choras dalyvavo dainų sventejē Kaune. Choru vadovavo vargonininkas Adomas Arnečas ir molytoja Douccilė Kastantuviciene. Dažnuose ^{pus} gincuose grindavo naują dainą. Molytoja molyjo daug dainų, molinai ja vaduo "dainų slvjuole", tas dainas dainuoti išmokyti ir savo moliniūs. Chora konsultavo, patarė jam, paskatindavo darbu chorvedys iš Kauno Nihodemas Martynonis, du kart per vasarą atvykdamas į Nevį. Choros repertuare buvo laudies ir patriotinius dainų, kaip: "Lietuos brangi", "Pabuskim iš mego...", "Laisvės varpas", "Jaunoji Lietuos karta", "Lietuviai esame mes gimę...", "I kovą, i kovą su daina visi kas tik gali" ir lit.

Molytoja būdama labai darbšti, energinga, veikli, išmokyti ir savo molines darbštumo, sumanumo, išradingumo. Skiepjo meilę grožiui, tautiniam drabužiui, tautiniam raštui. Ji turėjo nepaprastus gabumus ir didelį norą siveikti, molyjo gradziiai meqsti. Orjan-

zavo meģano kursos, īmohi meģastes
rankdarbus, austi tautnes juostas. Moliņim,
kuros neturejo savo siulu, molytoja duodavo
vi siulu, vi medziagos. Karti su meģastim
su viņej baņnytnes veltava. Iz dabar
Vivio baņnycroje naudojama lielmele, prie
Jesaus sirdis altoriam, kuru siuvnejs
molytoja su savo moliņe Maryte Nenarfascite-
Jusluene. Nepamatai bruonstaus darbo pa-
vyrdy, (ant rudo fono žali lapai vi baltos
lelijos, o viduryje raudes S. A. geltonas silu-
vrais siulais siuvinētos). Labai grazos baņ-
nytnes veltavos; ant meģto tirklo augaloms
ornamenta krastuose o viduryje baņnytnes
reliwijos vaizdai - tai 'tarp pat ju darbai.

Kastantnari cieni buvo gera kulinarė,
mohjo grazai svečius priinti. Organizavo
kulinarijos kursus moterim, noridama savo
zinias perteikti luo placiam.

Matydama kokie cia zmones, vergani, bebar-
go, sulenkēti, molytoja stengisi visaij sviesti
visuomenej. Jos namuose lanbydavosi miesto
inteligentija: karistuar, klebonas, viskaitis, pasto
visininkas ir kt., todel gal jai ir nebuvo sunku
prihalbinti viena ar kita inteligenta ar stip-
resni ulininka isijungti i sveciamaji visu-
menes darba.

Ji organizavo greitotios pagalbos kursus miestu gyventojams, kuriuose dėstė vietinius žydzis tauty-
bis gydymoja.

Mokytojės dėka ūkininku savanoriu Stahaustu Leonardu namuose veikė „jaunųjų ūkininku sellyčia“, bibliotekė, čia tvarkė jos mokymu Fridrikas Stahauskas. Sellyčioje rėmėdavosi jaunimas, čia gaudavo parhaityti ^{periodiškus} knygetus, apė įvairus žemės ūku produktus augimus. Moky-
tojė Buinevičiaus vadovaujami jaunieji ūkinin-
kai ruošė referatus, geriau būvo skatinami.
Žemės ūku kūmai jaunųjų ūkininku skatinimui
skirdavo trąšus, naujus, gerus veislius augalus, selly-
ši sellyčia veikė geranoriškai pagundais, be
jokiu motyčio. Nisi mokytojės organizuoti
kursai būvo nemokami.

Kastantūnavičienės - Kastantienės nuopelnai
Miesto žmonem yra neįkainuojami, jos gera-
norėškumas, meilė žmonem, išliko visus jė
pažinojusius žmonius širdyse.

Gal todėl taip nebeiki, bijojo jos savietumai
enkevadistai. Suimti moterį, atėję dviese, karū-
lis ir civiliai apsirengę žmogus. Mokytojės
artimiausi kaimynai girdėję jė ribunus kan-
kinant jė, matė jė išseulinetom rankom. Jos
likimas matyt būvo išanksto nuspresta, o
jė šito nežino darna kaimynus prašė pasėti

paršēļi, pasaudzoti jos lielās turtas. Isodine
molytojs, vēzina, nuvežē Pālatnišķus luv. luv.
Daugrau mievēiai jos nemate. Nēliu molytojs
mate Karšiadoris rap. Eitelionis vienlomyje Geofa
Geigie. Jī saho, kad luvē, rusis vertēju Mata-
cūnas (jau mīres) mate ir vārtē Kastantīnāvi-
cīenes Domicēles armentānis uzrašus Karši-
dorise. Gal ir daugrau zīmonis pazīnojūsis
jās mate 1944 m. liepos mēn? Kur ir kāda
mūtrūko jos gpybeis sūtēlis luv kā mievē-
cīai dar vēzīn. Tācīau dauguma buvūsis
Kastantīnāvicīenis mōhūnis norētis zīnoti
kur ypa molytojos luvā, norētis jās aplaukyti.

Priedai

Sēdi antroji īs dešinās malī
Šalva molytojs īs kaisis kuniģas
Juozas Moncevičis, kuis stabi
nauja Nivoo baznīcīs. Centre vyskupa
Hukta (1937-38m)?

D. Kastantinavičienē

Viduryje J. Milančius, iš dešinės
mokytoja Domicilė Kostantinavičienė - Kastai-
tiene (iš Buinevičiaus albumo)

Vyresnės kartos vieviečiai, lankę Iškikarinę Vievio mokyklą, su didėle pagarba ir meile prisimena savo pirmąją mokytoją Domicėlę Kastantinavičienę-Kastaitienę, mokytojus Buinevičius. Tai buvo miestelio visuomenės, Lietuvos švietimo lėtojai, tautiškuo ugdytojai.

Jadvyga Lučiūnaitė Zemlickienė gerai atsimena savo pirmąją mokytoją D. Kastantinavičienę, su amžiniu dėkingumu ir ašaromis akyse vadina ją ant-
ra mama, geriausiu žmogumi, Mokytoja iš didžiosios raidės. Atsimena, su kokia meile ir dėmesiu mokytoja pasitiko klumpetus, nedraštus vaikus, atėjusius į pirmą klasę iš miestelio ir visų Vievio apylinkių. Mokytoja jiems negalėjo laiko, dėmesio, šilumos, padrąsinančio žodžio. Juk dažnas pirmokėlis nemokėjo lietuvių kalbos. Mokytoja su nepaprasta kantrybė, švelnumu aiškino lietuvių kalbos taisykles, dirbdama su kiekvienu individualiai norėjo, kad vaikai mokykloje kalbėtų tik lietuviškai. Pati, mokėdama lenkų kalbą, jos nevertėjo mokykloje, o stengėsi surasti suprantamų žodžių vaikams, naudojosi vaizdinę medžiagą, mokydama ir turindama mokinių lietuvių kalbą.

Manoma, kad D. Kastantinavičienė buvo kilusi nuo Ziezmarių iš Klenaukos k., ten gyveno jos brolis, ten ji dažnai lankydavosi. Į Vievi atvyko su vyru, kuris gavo Vievyje pašto viršininko vietą. Tačiau susirgo džiolva ir anksti mirė (palaidotas Vievio kapinėse). Likusi našle, mokytoja tiesiog pasinėrė į visuomeninę veiklą, visą laisvalaikį atidavė mokiniams. Ji buvo nepaprasta organizatorė, aktyvi visuomenininkė.

1930—1938 m. lietuviškoji Vievio mokykla užėmė keletą medinių namų abipus Semeliškų gatvės, netoli ežero (lygia-grečiai Vievyje buvo žydų pradžios mokykla). Vieno tokio namelio pusėje gyveno mokytoja, o už sienos — viena didelė klasė, kurioje mokėsi 1—3 klasių mokiniai. Klasėje stovėjo fisharmonija, kuria mokytoja „paduodavo toną“ pradedant dainuoti. Ji turėjo stiprų balsą, mokėjo labai daug liaudies ir patriotinių dainų. Stoję klasė-

mėgo bendrauti su jaunimu. Artėjo pasaulinė skautų stovykla Pažaislyje. Mokytoja ne-rimsta, rūpinasi, kad ir jos mokiniai dalyvautų. Ieško pinigų, o jų daug reikia (kiekviena dalyvė privalo sumokėti 50 litų, o kur dar uniformos įsigijimo išlaidos). Mokytoja sugėbėjo pakalbėti su mergaičių tėvais, iškintinti juos, kad leistų išvažiuoti į stovyklą, nors tai buvo ne taip paprasta, varžė pats darbymetis. Mokytoja turėjo didelį autoritetą, tėvai labai ger-

Smetoną, naktimis stovyklą saugančią raltąją policiją.

Tik mokytojos dėka 1938 m. vieviečiai dalyvavo Kaune pradžios mokyklos šventėje, skirtoje 20-osioms Lietuvos nepriklausomybės metinėms pažymėti. Vievio šaulių, jaunaitelių ir jaunesnių mokinių choras dalyvavo dainų šventėje. Choru vadovavo vargonininkas Adomas Araneckas ir mokytoja D. Kastantinavičienė. Dažnuose jų ginčiuose gimdavo nauja daina. Mokytoja mokėjo daug

MOKYTOJA DOMICĖLĖ KASTANTINAVIČIENĖ - KASTAITIENĖ. JOS GRAŽUS GYVENIMAS IR TRAGIŠKA LEMTIS

sejė valkai išmoko skaityti, rašyti, skaituoti, liaudiškų žaidimų, tautinių šokių. Augo vaikai, ir vyresnėse klasėse juos mokė jau kiti mokytojai. Tačiau po pamokų toliau lankė D. Kastantinavičienės užsiėmus: rengė vaidinimus, šoko, dainavo chore. Dalyvavo visuose mokytojos organizuotose tautinėse šventėse, gegužinėse. D. Kastantinavičienė buvo skautų tautininkė, moterų šaulių vadė. Energinga, linksma, ji mokėjo ir

būti, energinga, veikli, ir savo mokines mokė darbštumo, sumanumo, išdradingumo, skieplio meilę grožiui, tautiniam raš-tui, tautiniam drabužiui. Ji turėjo paprastų gabumų ir didelį norą siuvinėti, mokėjo gražiai megzti. Organizavo mezgimo kursus, išmokė mergaites rankdarbių, autsi tautines juostas. Duodavo savo siūlių, medžiagos toms, kurios neturėdavo. Kartu su mokinėmis siuvinėjo bažnytinės vėlavas. Ir dabar Vievio bažnyčioje naudojamas kilimėlis prie Jėzaus širdies altoriaus ir bažnytinės vėlavos, kurias siuvinėjo mokytoja su savo mokinėmis Nenantavičiute-Juškine. Nepaprastai kruopštaus darbo pavyzdys yra šis kilimėlis (rudame fone žali lapai ir baltos lelijos, o viduryje raudės š. A., geltonais šilkiniiais siūlais siuvinėtos), bažnytinės vėlavos (ant megztos tinklo siuvinėtas ornamentas, o viduryje pavaizduotos bažnytinės relikvijos).

D. Kastantinavičienė buvo labai gera kulinarė, mokėjo gražiai svečius priimti, matyt, todėl organizavo kulinarijos kursus moterims. Matydama, kokie čia sulenkėję žmonės, baigia prarasti tautiškuumą, mokytoja stengėsi visai švieti visuomenę. Jos namuose lankėsi miesto inteligentija, karštkiai, klebonas, viršaitis ir kiti, gal todėl jai ir nebuvo sunku prikalbinti vieną ar kitą inteligentą bei pasiturintį ūkininką įsijungti į visuomenės švietimą veiklą. Miestelio gyven-tojams buvo suorganizuojami gretosios pagalbos kursai, kuriuose dėstė vietinis žydų tautybės gydytojas.

D. Kastantinavičienės dėka
(Nukelta į 6 psl.)

Mokytoja, budama labai dar-

dainų, mokiniai ją vadino „dailių skrynelė“. Chora konsultavo, patarė jam, paskatindavo darbui chorvedys iš Kauno Nikodemas Martinonis, kuris du kartus per vasarą atvykdavo į Vievi. Choro repertuare skambėjo liaudies ir patriotinės dainos, kaip „Lietuva brangi“, „Pabuskim iš miego“, „Laisvės varpas“, „Jaunoji Lietuvos karta“, „Lietuviais esame mes gimę“ ir kt.